

Anvisningar för utarbetande av utbildningsprogram som leder till gemensam examen

Inledning.....	2
Definitioner	2
Flödesschema för utarbetandet.....	3
1. Initiering – att tänka på.....	3
2. Ansökan om extern finansiering	4
3. Överenskommelse/Konsortieavtal – styrningar	4
Bilaga till överenskommelsen – utformning av examensbevis och Diploma supplement	5
4. Inrättande av program – gemensam utbildningsplan	6
Praktiska saker att tänka på vid planering och överenskommelse:	7
Referenser	11
Litteratur	11

Anvisningar för utarbetande av utbildningsprogram som leder till gemensam examen

Inledning

Enligt Riktlinjer för inrättande och avveckling av utbildningsprogram, huvudområden och biområden (UFV 2015/184) beslutar rektor om inrättande av gemensamt utbildningsprogram med annat lärosäte.

Enligt ovanstående riktlinjer uppdras till Studentavdelningen att ansvara för anvisningar för att utforma överenskommelse med annat lärosäte om gemensamt utbildningsprogram. Detta dokument omfattar sådana anvisningar för gemensamt utbildningsprogram med annat lärosäte på grund- och avancerad nivå och omfattar inte utbildning på forskarnivå.

Rektor sluter avtal om utbildningssamarbete och fattar beslut om inrättande av program som syftar till gemensam examen (och om det behövs också nytt huvudområde). Berörd fakultetsnämnd ansvarar för utbildningens innehåll, kvalitet och kvalitetssäkring.

Definitioner

Gemensamt program: ett utbildningsprogram som utvecklats och tillhandahålls av två eller flera lärosäten tillsammans. Utbildningen kan leda till en gemensam examen eller en dubbel examen. en utbildning som inte utvecklas/planeras och genomförs tillsammans men innehåller mobilitet till annat lärosäte betraktas inte som en gemensam utbildning.

Gemensam examen (joint degree): en examen som leder till ett examensbevis utfärdat efter att en student genomgått ett utbildningsprogram som utvecklats av två eller flera lärosäten tillsammans och där två eller flera nationella examina kan utfärdas i ett och samma dokument. Kurser i utbildningen som genomgåts vid annat lärosäte ska tillgodoräknas för utbildning vid högskolan utan särskild prövning. Gemensam examen förutsätter kompatibilitet mellan lärosätenas krav på innehållet i utbildningen.

Dubbel examen (double degree): examen från ett utbildningsprogram som planerats gemensamt av två eller flera lärosäten tillsammans där två eller flera examensdokument utfärdats, ett från varje lärosäte. Lärosätena examinerar kurser i utbildningen var för sig och studenten ansöker sedan om tillgodoräknande av dessa vid högskolan. Dubbel examen tillåter skillnader mellan lärosätenas krav på innehållet i utbildningen och examen utfärdas när (om) respektive lärosätes examenskrav uppfylls.

Flödesschema för utarbetandet

Flödesschema över processen för att utforma och inrätta ett program som leder till en gemensam examen:

1. **Initiering** (idéstadiet) – när idén uppstår/diskussionen inleds med annat lärosäte
 - Sker vid institution/fakultet -> koppla in utbildningsledare → stöd från enheten för kvalitet och utvärdering, studentavdelningen och juridiska avdelningen
- ↓
2. (Eventuell) **Ansökan om pengar** – avtal om finansiering → undertecknas normalt sett av rektor eller universitetsdirektör
- ↓
3. **Avtal/överenskommelse om utbildningssamarbete/konsortieavtal** → ska granskas och godkännas (stöd och granskning av enheten för kvalitet och utvärdering, juridiska avdelningen och studentavdelningen), juridiska avdelningen gör en slutgiltig granskning innan påskrift och därefter → undertecknas av rektor/universitetsdirektör
- ↓
4. **Inrättande av program** (och ev. inrättande av huvudområde, detta steg sker ofta samtidigt som steg 3 Avtal/överenskommelse) → enligt riktlinjer för inrättande → beslutas av rektor

1. Initiering – att tänka på

I initieringsskedet vill ofta utländska lärosäten skriva någon form avsiktsförklaring (MOU/LOI¹) som ofta är generellt formulerat men ändå innebär ett åtagande. Därför är det viktigt att inte göra några utfästelser redan i en sådan avsiktsförklaring som man sedan inte kan uppfylla. Denna förklaring bör granskas av juridiska avdelningen före påskrift.

I detta första skede bör man göra en inledande bedömning av det tänkta samarbetet utifrån ett antal olika kriterier, exempelvis:

- Strategi och policy – ligger samarbetet i linje med med Uppsala universitets handlingsplan för internationalisering
- Anseende och kvalitet – vilket mervärde ger samarbetet till Uppsala universitet?
- Samarbetspartners – är denna/dessa godkända och uppfyller internationella kvalitetskrav?
- Efterfrågan från studenter, lärare, forskare.
- Administrativa processer och nationella regelverk – är dessa tillräckligt "kompatibla" för att kunna genomföra ett samarbete som syftar till gemensam examen?

¹ MOU – Memorandum of understanding, LOI – Letter of intention

- Administrativ kapacitet – hur mycket resurser för administrativt stöd behövs och finns denna inom fakulteten och vid institutionen?
- På vilket sätt gynnas Uppsala universitet av ett samarbete?
- Finns det en hållbarhet och långsiktighet i samarbetet/utbildningen?
- Vilka potentiella risker kan identifieras?

För den tänkta utbildningen bör man ha en idé om bland annat följande:

- Den gemensamma utbildningens benämning och huvudsakliga upplägg.
- Den gemensamma utbildningens organisation.
- Tänkt finansiering.
- Hur det fortsatta utvecklingsarbetet är tänkt att bedrivas
- Utbildningens målgrupp.

Redan i detta skede bör man koppla in utbildningsledare vid fakulteten för att informera om idén. Stöd bör också sökas redan i detta skede från sakkunniga vid avdelningen för kvalitetsutveckling som samordnar med juridiska avdelningen och studentavdelningen.

2. Ansökan om extern finansiering

Det kan finnas möjligheter att ansöka om extern medfinansiering av den här typen av program, kontakta utbildningsledare för information.

3. Överenskommelse/Konsortieavtal – styrningar

En överenskommelse ska utformas mellan de lärosäten som deltar i utbildningssamarbetet. Denna överenskommelse ska granskas och godkännas av enheten för kvalitet och utvärdering, juridiska avdelningen och studentavdelningen. För tidseffektivt framtagande av överenskommelsen bör dessa enheter involveras tidigast möjligt i avtalsprocessen.

I en överenskommelse mellan Uppsala universitet och det (de) andra lärosätet (lärosätena) ska följande framgå, enligt 6 kap. högskoleförordningen:

- *Vilken del av utbildningen (kurser) som högskolan ska anordna.* – innebär att: kurser som läses vid UU och som ska ingå i examen ska framgå.
- *Vilken del av utbildningen (kurser) som annat lärosäte ska anordna.* – innebär att: kurser som läses vid annat lärosäte och som ska/kan ingå i examen ska framgå.
- *Vid vilket eller vilka av de lärosäten som anordnar en del av utbildningen en sökande till utbildningen ska antas.* – innebär att: det ska framgå vid vilket lärosäte studenten ska antas till utbildningen.
- *Att högskolan får anta sökande bara till den del av utbildningen som högskolan ska anordna.* – innebär att: UU kan göra en antagning till det gemensamma utbildningsprogrammet men under programmet kan antagning bara ske till de kurser som anordnas vid UU.

- *När en sökande som antagits till en del av utbildningen av ett annat lärosäte ska anses vara student vid Uppsala universitet. – innebär att:* man preciserar när studenten kan anses vara student vid UU med de rättigheter och skyldigheter detta innebär.
- *Att den del av utbildningen som en student har gått igenom med godkänt resultat vid ett annat lärosäte ska tillgodoräknas honom eller henne för utbildning vid högskolan utan särskild prövning. – innebär att:* kurser som ingår i utbildningen ska tillgodoräknas utan särskild prövning vid UU, vilket i sin tur innebär att alla kurser, oavsett vid vilket lärosäte de ges, som kan ingå i den gemensamma examen måste framgå i avtal innan utbildningen startar.
- *Vilken examen utbildningen kan leda till vid respektive lärosäte. – innebär att:* den svenska examensbenämningen vid UU ska framgå i avtalet och sedan även på examensbeviset.
- *Övriga villkor som är nödvändiga för att utbildningen ska kunna genomföras. – innebär att:* andra särskilda krav, programspecifika eller specifika för UU ska framgå av avtalet. Exempelvis bör de examenskrav och mål som finns, enligt Högskoleförordningen och lokala bestämmelser, framgå.

I en överenskommelse ska även följande framgå:

- Vilket lärosäte som ansvarar för behörighetsprövning, urval och antagning.
- Vilket lärosäte som ansvarar för administrationen runt examen, var sker ansökan, vem utfärdar examensbevis, hur sker överklagande etc.
- Former för överföring av meriter (tillgodoräknanden) samt vem som ansvarar för överföring av studieresultat; lärosäte eller student.
- Hur ledning och styrning av utbildningen ska ske och hur uppdelningen mellan lärosätena ser ut avseende information, uppföljning, kvalitetssäkring, studievägledning, regler och disciplinärenden.
- Finansiering och avgiftshantering, hur intäkter och kostnader fördelas mellan lärosäten inklusive hanteringen av eventuella studieavgifter.
- Studenternas villkor, försäkringsfrågor etc.
- Student- och lärarmobilitet.
- Vem som har äganderätt till producerat material
- Former för avveckling av utbildningen (övergångsbestämmelser, vad gäller när överenskommelsen upphör/sägs upp och hur kan då studenten avsluta sin utbildning).
- Övriga villkor som behövs.
- Hur överenskommelsen sägs upp.

Innan överenskommelsen kommer till stånd måste man också ha säkerställt att varje lärosäte som deltar i samarbetet har rätt att utfärda den examen som samarbetet avser.

Bilaga till överenskommelsen – utformning av examensbevis och Diploma supplement

Som bilaga till överenskommelsen ska utarbetas förslag till utformning av och innehåll i examensbevis med Diploma supplement. Bevisets utseende och innehåll utarbetas av de deltagande lärosätena tillsammans utifrån de nationella och lokala bestämmelser som måste följas vid utformningen. Denna process bör börja tidigt under planeringsprocessen och involvera examensheten vid UU samt motsvarande berörd avdelning/enhet vid de andra lärosätena.

4. Inrättande av program – gemensam utbildningsplan

Överenskommelsen mellan de berörda lärosätena ska utformas så att utbildningens alla delar ska vara fastställda av lärosätena tillsammans vilket innebär att även en gemensam utbildningsplan utformas. Utbildningsplanen ska utformas enligt de Riktlinjer för inrättande av program (UFV 2015/184) som finns vid Uppsala universitet och de bestämmelser som finns vid det (de) andra lärosätet (lärosätena). Inrättandet av programmet är vår lokala "ackrediteringsprocess" som i många fall efterfrågas av utländska lärosäten där programmen, i många fall, ackrediteras på nationell nivå. För de ingående kurser som ska ges vid Uppsala universitet ska kursplaner utformas och fastställas enligt gällande ordning.

Utbildningsplanen ska innehålla de kurser som programmet omfattar, det huvudsakliga upplägget av programmet och de krav på förkunskaper och andra villkor utöver grundläggande behörighet som gäller för att bli antagen till programmet (särskild behörighet).

Utbildningsplan och kursplaner för den gemensamma utbildningen ska finnas på svenska (enligt ULÄ) även om utbildningen grundas på ett internationellt samarbete.

Praktiska saker att tänka på vid planering och överenskommelse:

Lärosätet man avser påbörja samarbetet med

Är lärosätet ackrediterat? Har det rätt att utfärda den examen som avses?

Nationell lagstiftning i medverkande länder

Är lagstiftningen kompatibel beträffande gemensamma program, gemensam examen etc.? Jämför särskilt frågor om antagning, avgiftsfrågor, examen.

Ansvar för programmet

Hur fördelas uppgifter? Vem koordinerar? Vem ansvarar för administrationen?

Programmets struktur

Vilka kurser ges vid vilket lärosäte? Är alla kurser godkända av motparterna för avsedd examen? Vilket är minsta antal poäng vid respektive lärosäte för att kunna utfärda examen? Vad händer om en student läser kurser utanför programmet eller vill tillgodoräkna sig tidigare/annan utbildning? Godkända kurser inom programmet genomförda vid partneruniversitet ska tillgodoräknas studenten vid UU utan särskild prövning, vilket innebär att det måste framgå vilka kurser som ingår i utbildningssamarbete (i den tänkta examen) och vid vilket lärosäte de ges.

Studenterna

Ansökan

- Hur ansöker studenterna?

Antagning

- Antagningen ska vara samordnad och gemensam för ansökan, behörighetsbedömning och urval.
- Samverkande lärosäten måste fastställa antagningskriterier utifrån nationella och lokala krav vid de deltagande lärosätena. Antagningskriterierna ska säkerställa att alla deltagande lärosätens minimikrav uppfylls.
- Samtliga studenter som ska få en examen från Uppsala universitet antas i enlighet med UU:s regelverk till den del av studierna som ska genomföras vid UU.
- Vilka överklagandemöjligheter som finns måste klaras ut

Behörighet och behörighetsbedömning

- Lärosätena ska komma överens om vem som ansvarar för bedömning av behörighet, grundläggande och särskild och hur detta sker. Denna bedömning skiljs från meritvärdering och urval.
- Nationella och Uppsala universitets krav för behörighet inklusive eventuella språkkrav ska ingå i överenskommelsen om behörighet för programmet och framgå av den gemensamma utbildningsplanen.

Urval och meritvärdering

- Lärosätena ska komma överens om kriterier för meritvärdering samt rangordning av dessa kriterier.

Antagningsbesked

- Parterna bestämmer hur antagningsbesked meddelas de sökande. Tillvägagångssätt samt ansvaret för detta ska framgå av överenskommelse om gemensam examen.
- Sökande som inte uppfyller behörighetskraven, grundläggande eller särskild, alternativt reservplacerats p.g.a. lägre meritvärde ska informeras om detta beslut.
- Sökande som erbjuds plats på utbildningen ska upplysas om detta med information om ett sista svarsdatum för att tacka ja till studieplatsen. Information om vilket lärosäte studenten ska läsa första året ska framgå i detta besked.
- Varje lärosäte skickar därefter ut antagningsbesked till de studenter som ska påbörja sin utbildning vid lärosätet och för den tid lärosätet är ansvarigt.
- Möjlighet att överklaga?

Studieavgifter och studiefinansiering

- I överenskommelsen om gemensam examen ska framgå hur eventuell studieavgift ska sättas för det gemensamma programmet, hur fakturering till studenter ska ske samt rutin för eventuella förändringar av studieavgift.
- I överenskommelse fastställs hur fördelning av inkomna studieavgifter ska tillfalla deltagande lärosäten i enlighet med nationella studieavgifter och lokala kostnader.

Försäkringar

- Av överenskommelsen bör framgå hur studentförsäkringar regleras.

Bostäder

- Hur bostadsfrågan löses och eventuell bostadsgaranti bör finnas med i en överenskommelse.

Examinationer och betygssystem

- Hur sker examinationer?Handledning?
- Uppsala universitet använder sitt eget betygssystem för kurser inom utbildningssamarbete för gemensam examen. VG-G- U, G-U, A-E.
- Ingen översättning sker mellan olika betygssystem. Beskrivningar av olika betygssystem vid de examensutfärdande lärosätena kan framgå av Diploma supplement.
- Inget sammanvägt betyg ges på examen som helhet.

Studenters rättigheter och skyldigheter

- Bör framgå i överenskommelse
- Disciplinära åtgärder och avskiljande
- Studentinflytande i utbildningen

Resultatredovisning

- Avklarade kurser redovisas i Uppdok med hänvisning till vilket lärosäte kursen genomförts.
- Tillgodoräknande

Examenskrav

- Utbildningen ska genomföras så att den uppfyller de mål som specificeras i examensordningen.
- För en masterexamen ska ett examensarbete om minst 30 högskolepoäng (på avancerad nivå) ingå, för en magisterexamen ska ett examensarbete om minst 15 högskolepoäng (på avancerad nivå) ingå samt för en kandidatexamen ska ett examensarbete om minst 15 högskolepoäng ingå.
- Övriga examenskrav enligt högskoleförordningen samt lokala examensbestämmelser måste vara uppfyllda för examen. Genomförda kurser i huvudområde, nivå på kurser, eventuella biområdeskrav, specifika kurskrav.
- Alla kurser som ska ingå i en examen ska vara slutförda med godkänt resultat

Examensbevis

- Examensbevis för gemensam examen kan utfärdas enligt två alternativ:
 - Ett gemensamt dokument
 - Flera dokument som relaterar till varandra och gemensam examen
- Examensbevis utfärdas av de lärosäten där studenten läst och genomfört sin utbildning (inga andra logotyper etc framgår av examensbeviset)
- Av överenskommelse om gemensam examen ska framgå hur examensbeviset ska utfärdas och administreras samt vilka examensbenämningar som gäller vid respektive lärosäte som utfärdar gemensam examen
- I överenskommelsen bör också framgå hur och var studenten ansöker om examen, om det finns krav på handläggningstider, hur eventuella överklaganden hanteras
- Utöver den svenska benämningen får översättningar anges i examensbeviset.
- Vid Uppsala universitet utfärdar examensenheten examensbevis på delegation från rektor och skriver under bevisen.
- Enligt högskoleförordningen måste följande framgå av examensbeviset:
 - En examens benämning
 - På vilken nivå examen avläggs
 - Om examen ingår i en gemensam examen
 - Vilka kurser som ingår i examen på grund- och avancerad nivå, och
 - Vid vilken högskola som kurserna har genomgått.

Diploma supplement/Examensbilaga

- För gemensam examen ska utformningen av diploma supplement/examensbilagan avtalas.
- Diploma supplement från Uppsala universitet utfärdas på engelska och beskriver utbildningen och dess plats i det svenska utbildningssystemet. Innehållet styrs av föreskrifter från Universitets- och Högskolerådet vilka i sin tur styrs av de krav som Europeiska kommissionen ställer.

- Diploma supplement utfärdas alltid utan kostnad för studenten och bifogas automatiskt med examensbevis.
- Av Diploma supplement ska framgå att den gemensamma examen utfärdats efter en gemensam utbildning med samverkande lärosäten. Överenskommelsen om den gemensamma utbildningen ska innehålla en gemensam, fastställd text för beskrivning av samarbetet som skrivs in under p 6.1 Additional information i Diploma supplement.

Om utbildningen upphör

- Överenskommelsen bör omfatta hur studenter som inte avslutat sin utbildning om/när programmet upphör ska hanteras.

Finansiering

Vilka kostnader medför programmet? Hur hanteras/fördelas studieavgifter?

Kvalitetssäkring och utvärdering

Enligt Uppsala universitets arbetsordning har områdes-/fakultetsnämnder ansvar för att systematiskt säkra, utveckla och följa upp kvaliteten i utbildningarna. Detta ansvar gäller även för gemensamma program med andra lärosäten, men vem som gör vad behöver tydliggöras och avtalas. Frågor som man därför behöver ställa sig är: Under vilka former sker extern och intern kvalitetssäkring av utbildningen och det kontinuerliga kvalitetsarbetet? Under vilka former sker studentinflytande i utbildningen? Enligt UU:s riktlinjer för utbildningsutvärderingar kan gemensamma utbildningsprogram med annat lärosäte utvärderas externt i enlighet med överenskommelsen mellan lärosätena och inom ramen för nationella krav. Redovisning och uppföljning av resultaten från en sådan utvärdering ska dock ske i enlighet med UU:s riktlinjer (vilket bl a innebär en utvärderingsrapport med nämndens slutsatser, planerade åtgärder och att åtgärder och utvecklingsinsatser följs inom ramen för årlig uppföljning).

Tvister

Hur hanteras tvister mellan student–lärosäte, lärosäte–lärosäte?

Avtalets upphörande

Hur upphör avtalet att gälla? Hur hanteras olika ärenden i samband med och efter avtalets upphörande?

Referenser

Högskolelagen (SFS 1992:1434)

Högskoleförordningen (SFS 1993:100)

Uppsala universitet: *Riktlinjer för inrättande, uppföljning och avveckling av utbildningsprogram, huvudområden och biområden* (UFV 2015/184)

Litteratur

Aerden, Reczulska 2012: *Guidelines for Good Practice for Awarding Joint Degrees*, ECA (European Consortium for Accreditation in higher education)

Aerden 2014: *Joint Programme Checklist: inspired by quality assurance*

Erasmus Mundus 2015: *Joint Programmes from A to Z. A reference guide for practitioners*

JOIMAN: *How to manage joint study programmes?* www.joiman.eu

Lantero 2012: *BRIDGE HANDBOOK: JOINT PROGRAMMES AND RECOGNITION OF JOINT DEGREES*, BRIDGE Project/Erasmus Mundus